

TURUNÇ

3 Aralık 2024

DÖVİZ CİNSİNDEN VE DÖVİZE ENDEKSLİ SÖZLEŞMELERLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2008-32/34) (“**Tebliğ**”) uyarınca Türkiye’de yerleşik kişilerin aralarında yapacakları sözleşmelerin döviz cinsinden veya dövize endekli olarak düzenlenebilmeleri ile ilgili esaslar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.¹

Bu tablo Tebliğ tahtında yapılmış düzenlemelerin bir özetidir ve tüm düzenlemeleri içermemektedir. Her türlü sözleşme ve işlem mevcut durum ayrıca incelenerek ve kendi özellikleri çerçevesinde değerlendirilmeli, hukuki yapı buna göre tertip edilmelidir.

Sözleşme Türü	Genel Kural	İstisnalar/Notlar
Yurt içinde yer alan gayrimenkullerin satışı (konut ve çatılı işyerleri dâhil)	Döviz cinsinden veya dövize endekli yapılamaz.	İstisnalar: <ul style="list-style-type: none">Türk vatandaşı olmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin alıcı olarak taraf olduğu veYurtdışında yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu ile doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin alıcı olarak taraf olduğu gayrimenkul satış sözleşmeleri.
Yurt içinde yer alan gayrimenkullerin kiralanması (konut ve çatılı işyerleri dâhil)	Döviz cinsinden veya dövize endekli yapılamaz.	İstisnalar: <ul style="list-style-type: none">Türk vatandaşı olmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin alıcı olarak taraf olduğu,Yurtdışında yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu ile doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest

¹ Bahsi geçen düzenlemelerin çoğu 2018 senesinde yapılmış, daha sonra çeşitli ilave düzenlemeler yapılmıştır.

TURUNÇ

Sözleşme Türü	Genel Kural	İstisnalar/Notlar
		<p>bölgelerdeki şirketlerin kiracı olarak taraf olduğu,</p> <ul style="list-style-type: none">• Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan belgeli konaklama tesislerinin işletilmesi amacıyla kiralanmasıyla ilgili ve• Gümrüksüz satış mağazalarının kiralanmasına ilişkin gayrimenkul kiralama sözleşmeleri.
İş sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılamaz</u> .	<p>İstisnalar:</p> <ul style="list-style-type: none">• Yurtdışında ifa edilecek,• Gemi adamlarının taraf oldukları,• Türk vatandaşı olmayan Türkiye'de yerleşik kişilerin taraf olduğu ve• Yurtdışında yerleşik kişilerin Türkiye'de bulunan şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu ile doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin işveren olarak taraf olduğu iş sözleşmeleri.
Danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dâhil hizmet sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılamaz</u> .	<p>İstisnalar:</p> <ul style="list-style-type: none">• Türk vatandaşı olmayan kişilerin taraf oldukları hizmet sözleşmeleri,• İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri,²• Türkiye'de yerleşik kişilerin yurtdışında gerçekleştirecekleri faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri,• Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri, Türkiye'de başlayıp yurtdışında sonlanan,

² İhracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler, İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler İle Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Tebliğ (İhracat: 2017/4) madde 6(3) kapsamında imzalanan hizmet sözleşmelerini kapsamaktadır. Öte yandan, bu tanımın kapsamında olsa dahi, Türkiye'de yerleşik kişilere yurt içinde sunulan hizmetlere ilişkin sözleşmeler döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak düzenlenemez.

TURUNÇ

Sözleşme Türü	Genel Kural	İstisnalar/Notlar
		<p>yurtdışında başlayıp Türkiye’de sonlanan veya yurtdışında başlayıp yurtdışında sonlanan hizmet sözleşmeleri,</p> <ul style="list-style-type: none">• Türkiye’de yerleşik kişilerin Kültür ve Turizm Bakanlığından belgeli konaklama tesislerinde akdedeceği konaklama hizmet sözleşmeleri ve• Yurtdışında yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu ile doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin hizmet alan olarak taraf olduğu sözleşmeler.
Eser sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılamaz</u> .	<ul style="list-style-type: none">• Döviz cinsinden maliyet içeren eser sözleşmeleri istisna edilmiştir.
Menkul satış sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	<ul style="list-style-type: none">• Taahhüt satış sözleşmeleri istisna edilmiştir. Yani bunlar döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılamaz</u>.• Döviz cinsinden veya dövize endeksli yapılabilen sözleşmeler tahtındaki ödeme yükümlülüklerinin Türk parası cinsinden yerine getirilmesi ve kabul edilmesi zorunludur. Şu kadar ki, aşağıdaki ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden yerine getirilmesi ve kabul edilmesi serbesttir:<ul style="list-style-type: none">○ 19 Nisan 2022 tarihinden önce akdedilen menkul satış sözleşmelerinin ifası kapsamında Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2022-32/66)’in yürürlük tarihi öncesinde dolaşıma girmiş bulunan döviz

TURUNÇ

<u>Sözleşme Türü</u>	<u>Genel Kural</u>	<u>İstisnalar/Notlar</u>
		<p>cinsinden kıymetli evraklar kapsamındaki ödeme yükümlülükleri</p> <ul style="list-style-type: none">○ 19 Nisan 2022 tarihinden önce düzenlenmiş faturalar kapsamındaki ödeme yükümlülükleri○ Borsa İstanbul Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasası'nda döviz cinsinden gerçekleştirilen kıymetli maden ve kıymetli taş alım satım işlemleri ile bu işlemlerin takası kapsamındaki ödeme yükümlülükleri○ Dış Ticaret Sermaye Şirketi Statüsüne İlişkin Tebliğ (İhracat: 2004/12) ve Sektörel Dış Ticaret Şirketleri Statüsüne İlişkin Tebliğ (İhracat: 2004/4) kapsamında, aracılı ihracat sözleşmesine dayanarak Dış Ticaret Sermaye Şirketleri veya Sektörel Dış Ticaret Şirketleri üzerinden gerçekleştirilecek ihracatlar ile 17 Ağustos 2022 tarihli ve 5973 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlüğe konulan İhracat Destekleri Hakkında Karar kapsamındaki İhracat Konsorsiyumu ve 24 Ağustos 2022 tarihli ve 5986 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlüğe konulan E-İhracat Destekleri Hakkında Karar kapsamındaki E-İhracat Konsorsiyumu statüsüne sahip şirketler üzerinden aracılı ihracat sözleşmesine dayanarak gerçekleştirilecek ihracatlara yönelik menkul satış sözleşmeleri kapsamındaki ödeme yükümlülükleri○ Gümrük beyannamesine tabi tutulan ihrakiye satış ve teslimi dahil Gümrük Kanunu'ndaki transit ve gümrük antrepo rejimleri ile geçici depolama ve serbest bölge hükümlerinin uygulandığı malların teslimine ilişkin akdedilen menkul satış sözleşmeleri kapsamındaki ödeme yükümlülükleri

TURUNÇ

Sözleşme Türü	Genel Kural	İstisnalar/Notlar
		<ul style="list-style-type: none">○ Serbest bölgede faaliyet gösteren firmalar ile dış ticaret işlemleri kapsamında yapılan menkul satış sözleşmesine konu malların teslimine ilişkin ödeme yükümlülükleri
Menkul kiralama sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	<ul style="list-style-type: none">• Taşıt kiralama sözleşmeleri istisna edilmiştir. Yani bunlar döviz cinsinden veya dövize endeksli yapılamaz.• Ancak 13 Eylül 2018 tarihinden önce akdedilmiş taşıt kiralama sözleşmeleri yasaktan istisnadır. Yani bunlar, ilgili tarihten önce döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırıldıysa, bu şekilde kalabilirler.
Bilişim teknolojileri kapsamında yurtdışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri ile yurtdışında üretilen donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	--
4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda tanımlanan gemilere ilişkin finansal kiralama (leasing) sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	--
32 Sayılı Karar'ın 17 ve 17/A maddeleri ³ kapsamında yapılacak finansal kiralama (leasing) sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	--
Kamu kurum ve kuruluşları ile Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı şirketlerinin taraf olduğu sözleşmeler	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	<ul style="list-style-type: none">• Sadece gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama dışında kalan sözleşmeler bakımından mümkündür.

³ Madde 17 yurt dışından temin edilen krediler, 17/A ise yurt içinden temin edilen krediler ile ilgilidir.

TURUNÇ

Sözleşme Türü	Genel Kural	İstisnalar/Notlar
Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu döviz cinsinden veya dövize endeksli ihaleler, sözleşmeler ve milletlerarası anlaşmaların ifası kapsamında gerçekleştirilecek olan projeler dahilinde yükleniciler veya görevli şirketlerin ve bunların sözleşme imzaladığı tarafların üçüncü taraflarla akdedeceği veya bahsi geçen projeler çerçevesinde akdedilecek sözleşmeler	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> , <u>ödenebilir</u> ve <u>kabul edilebilir</u> .	<ul style="list-style-type: none">Sadece gayrimenkul satış sözleşmeleri ve iş sözleşmeleri dışında kalan sözleşmeler bakımından mümkündür.
4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirilen işlemlere ilişkin olarak yapılan sözleşmeler ve bu işlemlerle ilgili olarak bankaların taraf olduğu sözleşmeler	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	--
6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve bu kanuna dayalı olarak yapılan düzenlemeler çerçevesinde sermaye piyasası araçlarının (yabancı sermaye piyasası araçları ve depo sertifikaları ile yabancı yatırım fonu payları da dâhil olmak üzere) döviz cinsinden oluşturulması, ihracı, alım satımı ve yapılan işlemlere ilişkin yükümlülükler	Döviz cinsinden <u>yapılabilir</u> .	<ul style="list-style-type: none">32 Sayılı Karar hükümleri saklı kalmak kaydıyla döviz cinsinden ve dövize endeksli olarak belirlenebilmeleri mümkündür.
Türkiye’de yerleşik yolcu, yük veya posta taşıma faaliyetinde bulunan ticari havayolu işletmeleri, hava taşıma araçlarına, motorlarına ve bunların aksam ve parçalarına yönelik teknik bakım hizmeti veren şirketler, sivil havacılık mevzuatı kapsamında	Döviz cinsinden <u>yapılabilir</u> .	<ul style="list-style-type: none">Sadece gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri haricindeki sözleşmeler bakımından mümkündür.

TURUNÇ

Sözleşme Türü	Genel Kural	İstisnalar/Notlar
havalimanlarında yer hizmetleri yapmak üzere çalışma ruhsatı alan veya yetkilendirilen kamu ya da özel hukuk tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşlar ile söz konusu kuruluşların kurdukları işletme ve şirketler ile doğrudan veya dolaylı olarak sermayelerinde en az %50 hisse oranına sahip olduğu ortaklıkların Türkiye’de yerleşik kişilerle yapacakları sözleşmeler		
(a) Tıbbi Cihaz Yönetmeliği ve (b) İn Vitro Tanı Amaçlı Tıbbi Cihaz Yönetmeliği uyarınca atanmış Türkiye’de yerleşik onaylanmış kuruluşların, bu yönetmelikler kapsamında, <ul style="list-style-type: none">imalatçı firmalarla yapacağı hizmet sözleşmeleri veTürkiye’de yerleşik kişilerle yaptıkları iş sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	--

Kapsam ve Yorum

- Türkiye’de Yerleşik Olma:** Genel kural olarak döviz ve dövize endeksi sözleşme yapma kısıtlamaları “Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri” sözleşmeler bakımından geçerlidir. Yani, yine genel kural olarak Türkiye’de yerleşik kişilerin Türkiye’de yerleşik olmayan kişiler ile yapacakları sözleşmeler ilgili düzenlemelerin kapsamı dışındadır. Ancak, Türkiye’de yerleşik kişilerin yurtdışındaki şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, işlettiği veya yönettiği fonlar ile doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler de Türkiye’de yerleşik olarak değerlendirilecektir. Öte yandan, ilgili sözleşmenin yurtdışında ifa edilmesi durumunda bunlar Türkiye’de yerleşik olarak değerlendirilmeyecektir.
- Ödeme Yükümlülükleri:** Genel kural olarak, döviz cinsinden veya dövize endeksli kararlaştırılması yasaklanmış sözleşmelerin hem sözleşme bedelleri hem de sözleşmeden kaynaklanan “diğer ödeme yükümlülükleri” yasağın kapsamındadır.

TURUNÇ

- **Faturalar:** Döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan bir sözleşmenin Türk Lirası üzerinden yapılıp, ilgili faturanın döviz üzerinden düzenlenmesi mümkün değildir (vergi mevzuatında yer alan hükümler saklıdır).
- **Endeksleme:** Uluslararası piyasalarda fiyatı döviz cinsinden belirlenen kıymetli madenlere ve/veya emtiaya endekslenen ve/veya dolaylı olarak dövize endekslenen sözleşmeler de “dövize endeksli sözleşme” olarak değerlendirilecektir. Ancak, taşımacılık faaliyetlerine ilişkin hizmet sözleşmelerinde akaryakıt fiyatlarına endeksleme yapılması serbesttir.
- **Hizmet Sözleşmeleri:** Hazine ve Maliye Bakanlığı, Tebliğ’deki “hizmet sözleşmesi” atıflarının yorumlanmasında hizmeti “teslim ve teslim sayılan hâller ile mal ithalatı dışında kalan işlemler olarak yorumlamaktadır. Yani, bu işlemlere ilişkin sözleşmeler “hizmet sözleşmesi” olarak kabul edilmektedir.
- **Karma Sözleşmeler:** Karma sözleşmelerin döviz cinsinden veya dövize endeksli yapılabilmesi için içerisinde yer alan sözleşme tiplerinin tümünün istisnaya tabi olması gereklidir. Bir karma sözleşmenin içerdiği sözleşmelerden biri bile belli bir istisna kapsamında değilse, tüm sözleşmenin Türk lirası üzerinden yapılması gerekmektedir.